

Postępowanie hodowcy w przypadku wystąpienia zanieczyszczenia wody w stawach hodowlanych

Jan Żelazny

Państwowy Instytut Weterynaryjny –
Państwowy Instytut Badawczy w Puławach

Staw zanieczyszczony substancjami organicznymi

Śnięcie ryb w zanieczyszczonej wodzie stawu czy jeziora

Zanieczyszczenie wody to nie tylko
śnięcie ryb – lecz także innych zwierząt

Już w 1609 r. St. Strojnowski stwierdził w swej książce:

- **„Karpie podlegają słabościom**, których przyczynami bywają już to zanieczyszczenia, jak i ze stopniałych śniegów powstałe wody, już to i odziew gazów błotnych przez lód tamowanych w zimie”.
- **„Lekarstwem dla tak dotkniętych karpi jest** długie ich trzymanie w czystej wodzie, po przeniesieniu z tej, w której tak chorowały”.
- **A zatem już w XVII w. był problem zanieczyszczania** wody w stawach – a nie było jeszcze „chemii” itp.

Wpływ zanieczyszczeń wody na zdrowie i przeżywalność ryb

- **Profesor St. Śnieszko był pierwszym uczonym**, który wykazał ścisłe powiązania występowania chorób ryb z jednoczesnym zaistnieniem niekorzystnych warunków środowiskowych w stawach hodowlanych.
- **Podobnie uważał też profesor B. Kocyłowski**, założyciel Zakładu Chorób Ryb w Puławach.
- **A zatem zanieczyszczanie wody w stawach** hodowl. to nie tylko przyducha itp. zaburzenia, lecz także choroby, np. ostatnio – deficyt tlenu a KHV w 2022 r.

Wynikające z tego wnioski na dzień dzisiejszy:

- Wielkość i skala problemu **zanieczyszczania wody jest istotnym zagrożeniem dla dobrostanu i przeżywalności ryb.**
- **Dotyczy to nie tylko wód powierzchniowych** lecz także źródlanych/podskórnych.
- **Dotyczy to nie tylko stawów hodowlanych** lecz także rzek i jezior.

Co hodowca ryb może i powinien robić w przypadku wystąpienia zanieczyszczenia wody w stawach hodowlanych:

- **Należy natychmiast wstrzymać dopływ „złej”,** tj. zanieczyszczonej wody do stawów.
- **Należy natychmiast powiadomić terenowo właściwą placówkę Inspekcji Środowiska (IOŚ),** a nie tylko Policję, Wójta czy Straż Pożarną.
- **Najlepiej to zrobić w sposób udokumentowany** (fax, poczta elektroniczna, pisemnie z potwierdzeniem na piśmie itp.).
- **W dni wolne od pracy** także – bo są dyżury.

Co hodowca może i powinien

- **W przypadku niemożności** natychmiastowego przybycia pracownika Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ) należy wezwać Policję, lekarza weterynarii lub przedstawiciela administracji terenowej (sołtys, pracownik Urzędu Gminy) i w obecności tych osób oraz przy udziale 2-3 osób postronnych (świadków) **komisyjnie pobrać próby** zanieczyszczonej wody.
- **Próbę wody należy oznaczyć** z podaniem miejsca, godziny i daty jej pobrania.

Co hodowca może i powinien

➤ **Próby wody powinny być pobrane:**

- do czystego szklanego naczynia o pojemności około 5 litrów – w przypadku braku tej wielkości naczyń to należy użyć 2-5 mniejszych,
- naczynie takie powinno być zamknięte jeszcze przed wyjęciem z wody, czyli tuż pod jej powierzchnią – tak, aby nie było w nim nawet małego pęcherzyka powietrza,
- naczynie to (najczęściej słoje szklane) należy w sposób trwały następnie okleić papierem i opieczetować,

Co hodowca może i powinien

- **opieczętować pieczęcią** obecnych podczas pobierania próby zanieczyszczonej wody policjanta, sołtysa, urzędnika czy lekarza weterynarii,
- tak pobraną próbę wody należy **umieścić w chłodni** (temp. 4-6° C) i przechowywać w niej aż do czasu przybycia pracownika Inspekcji Ochrony Środowiska,
- uwaga: **nie wolno tych prób zamrażać !!!**

Co hodowca może i powinien

- W przypadku podejrzenia zanieczyszczania wody w rzece czy innym cieku przez określoną osobę lub zakład **należy koniecznie (!!!) pobrać też próby wody 200-300 m powyżej i poniżej potencjalnego zrzutu ścieków.**
- **Pozwoli to wykazać w jakim miejscu, czyli przez kogo** to zanieczyszczenie wody nastąpiło.
- **Z prawa wynika bowiem, że** odprowadzając ścieki do rzeki nie możemy w sposób drastyczny pogorszyć jakości wody w niej, czyli tej rzece.

Co hodowca może i powinien

- **Na okoliczność pobrania prób wody należy sporządzić notatkę służbową zawierającą:**
 - godzinę i datę pobrania prób wody,
 - dokładny opis miejsca pobrania tych prób,
 - opis wyglądu i zapachu wody,
 - opis zachowania się ryb w zanieczyszczanym stawie,
 - szczegółowe dane personalne osób biorących udział w pobieraniu prób wody – tj. nazwisko i imię, miejsce pracy, miejsce zamieszkania, telefon,
 - podpisy tych osób.

Co hodowca może i powinien

-
- **Dokonać przeglądu zachowania się ryb** we wszystkich zarybionych stawach swojego gospodarstwa, celem wykrycia ewentualnych zaburzeń czy śnięć.
 - **Powiadomić innych użytkowników wody** danego cieku, w tym szczególnie hodowców ryb, o zagrożeniu wynikającym z zanieczyszczenia.

Co hodowca może i powinien

- **W przypadku stwierdzenia nienaturalnego zachowania się ryb** takiego jak: dzióbkowanie, brak reakcji na bodźce zewnętrzne, zmiana barwy ciała, utrata apetytu lub innych objawów klinicznych czy śnięć należy wezwać lekarza weterynarii – specjalistę chorób ryb, celem:
 - określenia przyczyny zaburzeń w hodowli ryb,
 - stwierdzenia lub wykluczenia chorób jako przyczyny, ponieważ jest to bardzo ważne przy ewentualnym postępowaniu sądowym,
 - wydania stosownych zaleceń odnośnie tych ryb.

Co hodowca może i powinien

- **Na okoliczność pobranej próby/prób do badań należy sporządzić specjalny dokument, potwierdzający fakt przyjęcia ich** przez określoną osobę z podaniem:
 - godziny i daty przyjęcia,
 - liczby prób,
 - stanu przydatności ich do badań,
 - nazwiska i imienia, a także instytucji przyjmującej próbę do badań oraz podpisem tej osoby.

Co hodowca może i powinien

- **Zdarza się bowiem**, że potem nie wiadomo komu próba/próby zostały przekazane, a ich rzekomo nie ma i nigdy nie było ???!!!
-

Działania powyższe należy:

- **Przeprowadzić możliwie szybko**, nie bacząc że jest to dzień wolny od pracy.
- **Należy przy tym nadmienić, że:**
 - zrzuty ścieków lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków mają miejsce z reguły w dni wolne od pracy (piątek po południu, sobota, rzadziej niedziela),
 - są one zwykle okresowe (krótkotrwałe),
 - a skutki tych zrzutów będą szkodliwe dla ryb dopiero po paru dniach,
 - IOŚ, Policja, lekarz weterynarii pełnią dyżury również w dni wolne od pracy.

Zapobieganie skutkom zanieczyszczenia wody – hodowca powinien:

- **Bardzo często przeprowadzać lustrację jakości (i ilości też)** dopływającej do gospodarstwa wody.
- **Robić to szczególnie (!!!) wieczorem lub w nocy w dni wolne od pracy.**
- **W przypadku wystąpienia jakichkolwiek podejrzeń co do jej jakości tj.:**
 - zmiany jej barwy, zapachu czy mętności,
 - formowania się osadów, piany czy nalotu grzyba ściekowego – **podjąć przedstawione wyżej działania**

Zapobieganie skutkom – hodowca powinien:

- **Zawsze mieć dokładne rozeznanie odnośnie ewentualnych, potencjalnych możliwości zanieczyszczania wody** w danym gospodarstwie w poszczególnych porach roku (produkcja sezonowa, np. przetwórstwo, cukrownictwo itp.).
- **Co rzutuje lub może rzutować** na jakość wody w cieku zasilającym stawy hodowlane.

Zapobieganie skutkom - hodowca powinien:

- **Nadmieniam, że hodowca posiadający pozwolenie wodno-prawne do korzystania z wód ma prawo uzyskać od terenowo właściwej placówki IOŚ udostępnienia pomiarów niektórych wskaźników pomiaru jakości wód w danej rzece** czy rzekach, zasilających jego stawy hodowlane.
- **Posiadać kontakt z terenowo właściwą placówką IOŚ**, tj. adres elektroniczny lub numer telefonu dla kontaktu w przypadku wystąpienia zanieczyszczenia wody, szczególnie w dni wolne od pracy.

Podsumowanie

- **Ustawa Prawo wodne mówi:** „zabrania się wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych, stojących, jezior i ziemi”.
- **Łamanie tego prawa jest niestety faktem.**
- **Rzutuje to negatywnie na dobrostan i przeżywalność ryb, a także innych zwierząt żyjących** w środowisku wodnym, w tym w stawach hodowlanych.
- **Zbyt często występują niestety z tego powodu śnięcia ryb,** często sięgające nawet 100% obsady.

Podsumowanie

- **Uczestnicząc natomiast wielokrotnie jako specjalista chorób ryb** w postępowaniach mających na celu wyjaśnienie przyczyn z reguły ich masowego śnięcia w zanieczyszczanych stawach:
 - nigdy nie spotkałem tam żadnej organizacji proekologicznej,
 - rzadko spotykałem też pracowników IOŚ, chcących dogłębnie wyjaśnić przyczyny zanieczyszczania wody.
- Jest to b.b.b. przykre.

A stawy są takie piękne

A karpie są i piękne, i smaczne, i bardzo wartościowe jako produkt spożywczy

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Morski i Rybacki

